

Milliyetçilik Hareketleri ve İsyanlar

- A. Sırp İsyanları
- B. Yunan İsyanları

SIRP İSYANLARI

Osmanlı İmparatorluğu'na 15. yüzyılın ortalarında katılan Sırbistan'da, İmparatorluğun diğer yerlerinde olduğu gibi, âdil bir yönetim kurulmuştu. Sırp halkı, genelde tarımla uğraşmakta olup, toprağına sahipti. Kendi diliyle konuşur, kendi inancına göre ibadet ederdi. Büyük Osmanlı İmparatorluğu'nun sağladığı güven ve olanaklarla rahatça ve dönemine göre çok iyi bir hayat yaşardı. Bölgede 18. yüzyılın ortalarına kadar önemli bir olay görülmemişti

SIRP İSYANLARI

- ☞ Ancak bu tarihlerden itibaren Avusturya ve Rusya ile Osmanlı Devleti arasında yapılan savaşlarda Sırbistan'ın zaman zaman savaş alanı olması, bu iki devletin Sırları ayaklandırmak için propagandaya girişmeleri ve ulusçuluk düşüncesini bunlar arasında yaymaları, buradaki güvenli ve huzurlu havayı bozdu. Sırlar arasında Avusturya ve Rusya'ya meyledenler çoğalmaya, hatta bunların ordularında askerlik yapanlar bile çıkmaya başladı.

SIRP İSYANLARI

☞ Sırbistan'da durumun bu şekilde bozulması üzerine, Müslüman halk da belli ve büyük kalelere toplanmaya başlamıştı. Bu kalelerde muhafızlık görevi yapan Yeniçeriler, Müslüman ve Hıristiyan bütün halka kötü davranıyordu. "Dayı" adını alan Yeniçeri ileri gelenleri, zamanla valilerin nüfuzlarını bile ellerinden almışlardı. Eyalette tam anlamıyla keyfî bir yönetim kurmuşlardı. Bunda şüphesiz ki devlet merkezinin otoritesinin zayıflaması da önemli rol oynamıştı.

SIRP İSYANLARI

Üstelik Sırbistan'da durumun bu hale geldiği sıralarda, yabancı devletlerin bölgede, öteden beri yapmakta oldukları propaganda ve kışkırtma hareketleri de yoğunlaşmıştı. Sonuçta, yerli Yeniçerilerin ve ayanların artan baskıları ile ağır vergiler Sırpların devlete karşı baş kaldırmalarına yol açtı.

SIRP İSYANLARI

Sırp ileri gelenlerinden bir heyet. Yeniçerilerin bu durumunu III.Selim'e şikayet ettiler. Yeniçeri "dayıları" bu şikayete sinirlenerek Knez adı verilen Sırp ileri gelenlerinden bazılarını öldürdüler. Sırp lar da bunun üzerine 4 Şubat 1804'te Yeniçerilere karşı silahlı olarak harekete geçtiler. Böylece de Sırp isyanı başlamış oldu ve bu önderlik "KARA YORGI" önderliğinde çıktı.

SIRP İSYANLARI

❧ Bir domuz tüccarı olan, bir zamanlar eşkıyalık yapmış ve Avusturya ordusunda hizmet görmüş bulunan Kara Yorgi, durumu tehlikeli gören ve kendisine katılmak istemeyen bir kısım Sırp köylüsünü de yanına çekmek için yaptığı işin padişaha karşı olmadığını aksine onun emriyle yerli Yeniçerileri ortadan kaldırmaya memur edildiğini ilan etti.

SIRP İSYANLARI NEDENLERİ

- ❧ Eğer konuyu toplayacak olursak Sırp İsyanlarının nedenlerini şu şekillerde sıralandırabiliriz;
- ❖ Osmanlı-Avusturya Savaşları sırasında Sırbistan topraklarının savaş alanı haline gelmesi,
- ❖ 17.yüzyılda Osmanlı Devletinde ki Otorite zayıflığı,
- ❖ Rusya ve Avusturya'nın kışkırtmaları,
- ❖ Sırbistan'daki yeniçerilerin halka iyi davranmaması,
- ❖ Fransız İhtilalinden sonra ortaya çıkan milliyetçilik anlayışı.

SIRP İSYANLARI

☞ Kara Yorgi, 1812 Bükreş Antlaşması'ndan sonra, sözde bu antlaşmaya dayanarak bağımsızlığa varacak isteklerde ve hareketlerde bulunmaya başladı. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Rusya'nın aynı yıl Napolyon'un Moskova Seferi'ne çıkmasıyla Batı'da uğraşmasından yararlanarak ve bu devletin Sırlara yardıma gelmesine fırsat bırakmadan, bu konuyu kökünden çözümlenmek üzere, harekete geçti. Bu işle de Hurşit Paşa görevlendirildi.

SIRP İSYANLARI

☞ Hurşit Paşa, yanındaki kuvvetlerle Bosna, Vidin ve Niş'ten hareket ederek Kara Yorgi'nin birliklerini kısa sürede yenip dağıttı ve 7 Ekim 1813'te Belgrad'ı yeniden ele geçirdi. Bunun üzerine Kara Yorgi ve asilerin diğer elebaşları, daha fazla dayanamayarak Avusturya'ya kaçtı. Böylece Sırp isyanı sona erdirildi ve Sırbistan yeniden devlet merkezine bağlandı. Fakat, kısa bir süre sonra Sırbistan'da yeni gelişmeler baş gösterdi.

SIRP İSYANLARI

1829 Rum-Yunan İsyanın sonuçlandığı "Edirne Antlaşması" sırasında bu antlaşmayla Eflak Boğdan ve Sırbistan'a özerklik yani kendi içerisinde bağımsızlık hakkı verilmiştir ve 1878 yılında yapılan "Berlin Antlaşması" ile Sırp Osmanlı Devletinden ayrılarak bağımsızlıklarını kazanmışlardır.

YUNAN İSYANLARI

YUNAN İSYANLARI NEDENLERİ

- ☉ Fransız İhtilalinin getirmiş olduğu milliyetçilik akımı,
- ☉ Rusya'nın Ortodoks birliğini kurmak istemesi ile Yunanlıları desteklemesi,
- ☉ Ticaret yaparak giderek zenginleşen Yunan Burjuvazisinin, Bizans İmparatorluğunu yeniden kurmak istemesi,
- ☉ Bu amaçla kurulan **Filikleteryä** cemiyetinin çalışmaları

YUNAN İSYANLARI NEDENLERİ

Tepedelenli Ali Paşa

- ★ Fener Rum Patrikhanesinin Rumları isyana teşvik etmesi,
- ★ Yanya valisi Tepedelenli Ali Paşa'nın görevden alınması sonucunda çıkardığı isyandır.

Megali İdea Nedir ?

☞ Megalo İdea sözcük olarak **büyük fikir**, **büyük ülkü** anlamlarına gelmektedir. Yunan ülkesi olan Megali İdea Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethedip Bizans İmparatorluğu'na son verdiği günden beri yürürlükte dir. Yunan milliyetçileri bu ülküyle eskiden Bizans'a ait olan tüm toprakları yeniden alarak büyük Helen İmparatorluğu'nu yeniden kurmayı hayal etmektedirler.

YUNAN İSYANLARI

Osmanlı Devleti'nde , Fransız İhtilali ile ateşlenen milliyetçilik akımı Avrupa'da birçok kavmi ayaklandırdığı gibi, Osmanlılarda da azınlıkların bir kısmını cezbetmişti. Osmanlı Devleti'nde ilk ayaklanan millet Sırp olmasına rağmen en sistemli şekilde örgütlenmeyi ve eylem yapmayı Yunanlar gerçekleştirmiştir. Sırpların ayaklanmasını sadece Ruslar desteklerken Yunanların bağımsızlık hareketini tüm Avrupa desteklemiştir. Osmanlı yöneticilerine göre o dönemde İstanbul'da bulunan Fener Rum Patrik'i Grigoryos da isyancıları desteklemiştir.

YUNAN İSYANLARI

- İlk isyan Rusya ve Avusturya'ya yakın olduğundan Eflâk'ta çıktı, ancak başarısız oldu.
- Bu arada Balkan uluslarının isyan etmesini engelleyen Yanya Valisi Tepedelenli Ali Paşa'nın entrikalarla isyana teşvik edilip idam edilmesi Rumların yeniden ayaklanmasına ortam hazırladı.
- Eflâk'taki isyanın bastırılması Rumların çoğunlukta olduğu Mora'daki halkı da harekete geçirdi, Osmanlı bu isyanı bastıramadı.

YUNAN İSYANLARI

- ☞ Fakat Anadolu'da yaşayan Rumlar da Yunanlara bağımsızlıkları konusunda tam destek veriyordu. Rönesans ile Antik Yunanistan kültürünü tanımış olan Avrupa, Yunanlara bir hayranlık duymaktaydı. Bu nedenle Yunanistan'ın bağımsızlığı için tüm devletler Osmanlı'ya baskı uyguluyordu. II. Mahmut, Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istedi, karşılığında Mora ve Girit valiliklerini vaat etti.
- ☞ Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa komutasındaki Mısır ordusu, Mora İsyani'nı bastırdı (1826).

YUNAN İSYANLARI

- ❧ Bu gelişme, Avrupa kamuoyunu harekete geçirdi. İngiltere, Rusya ve Fransa olaya karışarak Yunanistan'a özerklik verilmesini istemiş ancak Osmanlı bunu reddetmiştir.
- ❧ **NOT:** Böylece Rum isyanı bir iç sorun olmaktan çıkıp Avrupa sorunu haline dönüşmüştür (ilk defa).
- ❧ Avrupalı devletlerin bu olaya karışmalarının nedeni; Rumlarla aynı dinden olmaları ve Rumları, eski Yunan uygarlığını kuranların torunları olarak görmeleridir.
- ❧ **NOT:** Bu durum Avrupa diplomasisinde din unsurunun etkili olduğunu göstermektedir.

YUNAN İSYANLARI

- İttifak donanması Mora'ya gelerek Osmanlı - Mısır ortak donanmasını yaktı (Navarin Olayı - 1827).
- NOT: Bu olay 1815 Viyana Kongresi'nde alınan "İmparatorluklar kutsaldır, milliyetçilik hareketleri desteklenmemelidir." kararının Batılı devletlerin çıkarlarını gözeterek bozduğunu gösterir.

YUNAN İSYANLARI

- ✧ Ruslarla yapılan 1828 - 1829 savaşından sonra **Edirne Antlaşması (1829)** imzalandı ve Yunanistan'a tam bağımsızlık verildi.
- ✧ NOT: Fransız İhtilali'nin etkisiyle ayaklanarak bağımsızlığını elde eden ilk ulus Yunanlılar (Rumlar) olmuştur.

ANTLAŞMANIN NEDENLERİ

- Osmanlı donanmasının Navarin'de yakılmış olması,
- Osmanlı Devleti'nin yanan donanmasına karşılık İngiltere, Fransa ve Rusya'dan tazminat istemesi,
- İngiltere ve Rusya'nın bu nedenle Osmanlı ile diplomatik ilişkilerini kesmesi,
- Rusların tarihi emellerini gerçekleştirmek istemeleri,
- Yeni kurulmuş olan Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun henüz güçlenmemiş olması,
- Rusya'nın, Yunanlıların bağımsızlığını sağlamak istemesi
Savaş: Rus ordusu iki koldan saldırıya geçti, batıdan gelen kol Edirne'ye, doğudan gelen kol ise Erzurum'a ulaştı. Osmanlı çaresiz barış istedi (Prusya'nın aracılığı ile).

1829 Edirne Antlaşması

- ❧ a) Yunanistan bağımsız olacak,
- b) Eflak ve Boğdan'a ayrıcalık verilecek ve Sırbistan'a özerklik tanınacak,
- c) Ticari ilişkiler eskiden olduğu gibi devam edecek,
- d) Osmanlı Devleti, Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecek,
- e) Rus ticaret gemileri Boğazlardan serbestçe geçebilecek,
- f) Kafkaslarda ve Rumeli'de bazı yerler Ruslara bırakılacak

Önemi:

- ❧ Bu antlaşma, Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan sonra imzalanan şartları en ağır antlaşmadır. Bu antlaşma ile ilk kez gayrimüslim bir toplum bağımsız olmuştur. Bu gelişmeler, bağımsız Sırbistan ve Romanya (Eflak - Boğdan) Devletleri'nin temelini atmıştır. NOT-1: Yunanistan'ın bağımsız olmasıyla Akdeniz'deki dengelerin bozulduğunu düşünen ve çıkarlarını korumak isteyen Fransa 1830'da Cezayir'i işgal etmiştir. Böylece Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'da ilk defa toprak kaybetmiştir.
- ❧ NOT-2: Yunanistan'a bağımsızlık verilmesiyle Mora'nın elden çıkması Mehmet Ali Paşa'nın İsyanı'na (Mısır Sorunu'na) neden olmuştur.